

Revisionsrapport

Granskning av intern kontroll avseende hantering och redovisning av pensioner

Region Gotland

Annika Hansson
Certifierad kommunal
revisor

Mars
2018

pwc

Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
1. Inledning	4
1.1. Bakgrund	4
1.2. Revisionsfråga	4
1.3. Revisionskriterier	4
1.4. Kontrollmål	5
1.5. Metod och avgränsning	5
2. Kartläggning	6
2.1. Aktuella pensionsavtal i regionen	7
2.1.1. Iakttagelser	7
2.2. Befintliga rutiner samt kontroller och avstämningen	7
2.2.1. Identifiering av befintliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda.	7
2.2.2. Kontroller och avstämningsrutiner	8
2.2.3. Bedömning.....	10
2.3. Redovisning.....	10
2.3.1. Iakttagelser	10
2.3.2. RKR 2.2 Särskild avtalspension, visstidspension och omställningsstöd m.m.....	10
2.3.3. RKR 7.1 Upplysningar om pensionsmedel och pensionsförpliktelser	11
2.3.4. RKR 17.2 Värdering och upplysningar om pensionsförpliktelser	11
2.3.5. Bedömning.....	11
3. Revisionell bedömning	12
3.1. Bedömningar mot kontrollmål.....	12
3.2. Sammanfattande revisionell bedömning	12
3.3. Rekommendationer.....	13

Sammanfattning

Regionens pensionsskuld består av två delar:

- Pensioner intjänade efter år 1998, redovisas som avsättning i balansräkningen.
- Pensioner intjänade före år 1998, redovisas som ansvarsförbindelse inom linjen under balansräkningen.

Pensionsskulden beräknas av pensionsadministratör och Region Gotland anlitar f.n. KPA pension. De anlitas också för att beräkna pensioner och svara på frågor från anställda runt den enskildes pension. Fr.o.m. 1 april 2018 kommer Skandia att anlitas som pensionsadministratör. Uppgiftslämnande av pensionsunderlag till pensionsadministratören hanteras oförändrat av Regionstyrelsen.

Ränteförändringar i pensionsskultsberäkningarna har stor påverkan på storleken av pensionsskulden. Region Gotlands beräknas pensionskostnaderna beräknas att öka kraftigt under kommande år då många anställda har pensionerats och många kommer att pensioneras.

I granskningen har ingått att kartlägga aktuella pensionsavtal i Regionen samt identifierat befintliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda.

Syftet med granskningen är att bedöma om regionstyrelsen har ändamålsenliga och tillförlitliga rutiner för rapportering av pensionsunderlag och att den interna kontrollen är tillräcklig. Vidare ingår att bedöma om redovisningen överensstämmer med god redovisningssed.

Efter genomförd granskning gör vi bedömningen att regionstyrelsen delvis har ändamålsenliga och tillförlitliga rutiner för rapportering av pensionsunderlag som säkerställer en tillräcklig intern kontroll. Vi grundar denna bedömning på att det sker kontroller i regionen men att dessa behöver utvecklas ytterligare och att gjorda kontroller även dokumenteras.

I granskningen noterades vissa mindre avvikelser avseende redovisning i dokumenten årsredovisning 2016 och delårsrapport 2017. Detta har korrigerats i årsredovisning 2017. Redovisningen bedöms överensstämma med god redovisningssed, efter dessa korrigeringar.

Vår bedömning bygger på resultatet i kontrollmålen nedan:

- *Kontroller och avstämningar sker i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning*

Vi bedömer att regionen delvis uppfyller kontrollmålet. Vi grundar vår bedömning på att det sker kontroller och att det finns lathundar som nuvarande lönecontroller har upprättat, men dessa är inte kvalitetssäkrade. Det är särskilt viktigt att rutiner dokumenteras och säkerställs i samband med att byte av pensionsadministratör sker. Området finns inte med i regionens riskanalys till den interna kontrollplanen. Det sker inte någon särskild intern kontroll med stickprov av intern kvalitetscontroller.

- *Pensionsredovisning sker i enlighet med god redovisningssed*

Vi bedömer att kontrollmålet är uppfyllt, efter de korrigeringar som gjorts i årsredovisningen 2017. Där upplysningar finns om vilka särskilda pensionslösningar som finns samt antalet som omfattas av dessa samt vilken lösning regionen har valt för hanteringen av de förtroendevaldas intjänade pensioner enligt OPF-KL och redovisningen av denna.

Vi rekommenderar regionstyrelsen att vidta åtgärder inom följande områden:

- Att regionstyrelsen beaktar hanteringen av pensionerna i den riskanalys som ligger till grund för internkontrollplanen.
- Att regionstyrelsen ser till att kvalitetssäkrade rutiner för hanteringen av pensionsåtagandet och de underliggande kontrollerna tas fram. Det bör även framgå vem som ansvarar för respektive rutin samt när den är upprättad och justerad. Detta minskar organisationens personberoende gällande pensionshanteringen.
- Att rutinerna i samband med byte av pensionsadministratör säkerställs tillsammans med företrädare för lönesystemet och den nya pensionsadministratören.
- Att rutinerna säkerställs så att alla uppgifter finns med avseende de anställda, t.ex. avseende tillkommande och avslutade sjukersättningar. Detta gäller även att uppgifterna och utbetalningarna blir korrekta när någon som gått i pension återanställs.
- Att det klarläggs och dokumenteras vem inom regionen som har ansvar för historiska uppgifter.
- Att när avtalsförändringar avseende pensioner sker en säkerställning av att dessa hanteras av lönesystemet.
- Att kontroller bör ske så att allt material som är sänt även har kommit fram till pensionsadministratören.

1. Inledning

1.1. Bakgrund

Pensionsavtalens komplexitet ställer höga krav på såväl rutiner och processer som den interna förståelsen av de avtal som tillämpas. Sammantaget innebär detta att en väl fungerande administration och att god intern kontroll är högst väsentlig.

Regionens pensionsskuld består av två delar:

- Avsättning i balansräkningen, pensioner efter år 1999
- Ansvarsförbindelse, pensioner intjänade före år 1998

Ett förslag till förändring av nu gällande redovisningslag avseende pensioner har tagits fram, men kommer att utredas ytterligare innan det lämnas till Riksdagen. Förslaget innebär att dagens s.k. blandmodell ersätts av s.k. fullfonderingsmodell. Detta innebär att hela regionens pensionsskuld redovisas som avsättning i balansräkningen. Förändringen av avsättningen kommer i sin helhet att påverka regionens resultaträkning. Nuvarande modell innebär att förändringen i avsättningen för pensioner intjänade efter 1998 påverkar resultaträkningen, medan endast utbetalningarna av pensioner intjänade före 1998 påverkar resultaträkningen. För många kommuner och landsting/regioner innebär detta ett bättre resultat på resultaträkningen, med undantag när ränteförändringar sker. Det blir dock ingen förändring i påverkan av likviditeten och kassaflödesanalysen.

Pensionsskulden beräknas av pensionsadministratören och Region Gotland anlitar för närvarande KPA pension som pensionsadministratör. Ränteförändringar i samband med ny pensionsberäkning ger förändringar i pensionsskulden. För en rättvisande redovisning krävs att pensionsadministratören beräknar pensionsskulden årligen. Under kommande år beräknas pensionskostnaderna att öka kraftigt då många anställda kommer att pensioneras.

Det är väsentligt att detta hanteras med god intern kontroll. Granskningen syftar till att bedöma om rutinen för rapportering av pensionsunderlag är ändamålsenlig och om den interna kontrollen är tillräcklig.

1.2. Revisionsfråga

Granskningens syfte är att besvara följande revisionsfråga:

Har regionstyrelsen ändamålsenliga och tillförlitliga rutiner för rapportering av pensionsunderlag som säkerställer en tillräcklig intern kontroll och är redovisningen i överensstämmelse med god redovisningssed?

1.3. Revisionskriterier

Följande revisionskriterier har varit vägledande för granskningen:

- Kommunallag
- Lag om kommunal redovisning

- Rådet för kommunal redovisnings rekommendationer
- Region Gotlands styrande och stödande dokument

1.4. Kontrollmål

För att besvara revisionsfrågan har följande kontrollmål formulerats:

- Kontroller och avstämningar sker i syfte att säkerställa en korrekt pensionshantering och redovisning.
- Pensionsredovisning sker i enlighet med god redovisningssed.

1.5. Metod och avgränsning

Granskningen har genomförts genom dokumentstudier av relevanta styrdokument och skriftliga rutiner, samt genom intervjuer med lönecontroller, enhetschef centrala löneenheten, systemförvaltare HR-system och redovisningschef. De intervjuade har haft tillfälle att sakgranska rapporten.

Inom ramen för granskningen har ingått att genomföra en kartläggning av aktuella pensionsavtal. Vidare har befintliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda kartlagts.

Redovisningen har granskats avseende årsredovisning 2016 och delårsrapport 2017. Granskningen omfattar Regionstyrelsen.

2. Kartläggning

Region Gotlands hantering av pensioner administreras av löneenheten inom HR-avdelningen. Lönecontroller hanterar uppgifterna som sänds till KPA pension samt övriga berörda. Pensionsadministratör är KPA pension sedan 2009. Dessförinnan var SPP administratör under några år. Upphandling har precis genomförts och ny pensionsadministratör kommer att bli Skandia från och med 1 april 2018.

Det lönesystem som används är Lönesystem HRplus 8, vilket numera ägs av VISMA (tidigare ägare Blue Garden). Inrapportering av avvikelser utifrån schema sker av de anställda i schema/bemanningssystemet Medvind. Anställningar, avslut samt lönebearbetning sker i HRplus 8. Fil med lönesummor skapas i HRplus 8 och skickas till personaladministratör.

Tabellen nedan redovisar det totala pensionsåtagandet samt utbetalningar, faktiska utfall samt kommande års prognos.

Inklusive löneskatt, mnkr	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ansvarsförbindelse	2 434,6	2 402,8	2 354,8	2 344,3	2 318,3	2 276,9
Avsättning	766,2	831,1	907,4	823,2	1 133,3	1 229,0
Summa 1)	3 200,8	3 233,9	3 262,2	3 167,5	3 451,7	3 505,9
Individuell del	132,8	137,4	144,0	150,8	157,9	165,6
Intjänat före 1998	116,4	118,3	119,0	125,0	131,2	136,9
Intjänat efter 1998	18,0	21,1	24,6	28,3	33,1	37,2
Summa utbetalningar	267,1	276,8	287,6	304,1	322,2	339,6
1) Exklusive åtagande till förtroendevalda som ännu inte gått i pension.						

2.1. Aktuella pensionsavtal i regionen

2.1.1. Iakttagelser

Nuvarande pensionsavtal för anställda:

- KAP-KL
- AKAP-KL
- SAP-R (Räddningstjänst)

Kvarvarande tidigare avtal för några få anställda:

- ÖK-SAP särskilt visstidsavtal, fanns 2016
- PA-KL
- PFA

Avtal för förtroendevalda:

- PBF (Förtroendevalda som tillträtt före valet 2014 och inte omfattas av andra bestämmelser om pension eller kontant ersättning, uppges endast beröra någon längre tillbaka i tiden).
- OPF-KL (Övriga förtroendevalda).
- ÖK-SAP särskilt visstidsavtal. Berör f.n. några förtroendevalda som pension utbetalas för utifrån detta avtal. (Det uppges inte finnas några anställda kvar som är berörda av detta avtal.).

Övrigt

- Löneväxling till pension tillåten.
- Förvaltningschefer har rätt till växling av förmånsbestämd pension (FÅP) till placering.
- Direktörer har rätt till Alternativ KAP-KL.
- Anställda som har tjänat in mindre än 1 % av inkomstbasbeloppet i pensionsavgift (KAP-KL) eller mindre än 1,5 % i (AKAP-KL) får sin intjänade pension utbetald som lön.

2.2. Befintliga rutiner samt kontroller och avstämningen

2.2.1. Identifiering av befintliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda.

Fil med underlag sänds över till pensionsadministratören fyra gånger per år. I maj, september och november rapporteras avgångna respektive nytillkomna anställda. I slutet av januari rapporteras årslönesummor. Fr.o.m. 2018 kommer rapportering av lönesummor enligt AKAP-KL att rapporteras två gånger per år, dels för perioden januari – juni, dels för

perioden juli – december. Pensionsadministratören förmedlar uppgifterna vidare till Pensionsvalet för de delar som avser individuell del, d.v.s. där den anställda själv får välja var beloppet ska placeras. Dessa hanterar förmedlingen av medlen till de placeringar de anställda valt. Pensionsadministratören hanterar pensionsberäkningar, frågor från anställda samt underlag från tjänstgöring när anställd ska gå i pension.

Söderberg & Partners hanterar löneväxling, alternativ FÅP och förtroendevaldas pensioner avseende ersättningen. Underlag skickas till dem via fil och de fakturerar sedan regionen.

Regionen har historik om utbetalda löner och förmåner arkiverade hos sig. Det uppges finnas viss osäkerhet kring vem som har ansvar för dessa historiska uppgifter.

Centrala löneenheten verkställer att underlag m.m. avseende pensioner överlämnas till pensionsadministratören. Avtalsstolkning hanteras av strategerna på HR-avdelningen.

Fakturorna hanteras och kontrolleras av avdelningen för ekonomi, Regionstyrelseförvaltningen. Vissa kontroller sker på centrala löneenheten.

2.2.2. Kontroller och avstämningar

2.2.2.1. Dokumentation av rutiner och kontroller

De rutiner för hantering, kontroll och avstämningar som tillämpas finns dokumenterade som lathundar som nuvarande lönecontroller har upprättat. Hon har haft denna befattning i ca 1,5 år. De lathundar som finns inte är kvalitetssäkrade och saknar uppgift om när de upprättades, när revidering har skett samt vem som är ansvarig för dokumentet.

2.2.2.2. Överföring av fil med uppgifter om löneunderlag och individuell del

Det finns en lathund för hur körbeställningen ska tas fram för fil som sänds över till pensionsadministratören. Uppgifterna hämtas ur lönesystemet. I HRplus 8 lönemodul görs en körbeställning utifrån bestämda parametrar. Innan fil förs över till pensionsadministratören kontrolleras att uppgift om pensionsavtal finns för samtliga anställda. Denna uppgift måste läggas in manuellt när en anställning påbörjas eller ändring sker. För personer som fyllt 67 år under året görs en omräkning av lönen, så att endast pensionsgrundande lön kommer med. Filen förs över till pensionsadministratören. Denne kör filen i sitt system där ett antal kontroller genomförs. Fel redovisas på en signallista som sänds tillbaka till lönecontrollern. Genomgång av fel görs tillsammans med pensionsadministratören på telefon. Noteringar görs om vilka fel som rättats. Notering görs även av fel som krävt ytterligare åtgärd.

Det finns problem med att informationen om när sjukersättning påbörjas och avslutas inte alltid kommer fram. Fel har upptäckts vid ett tillfälle. En åtgärd har vidtagits genom att man har börjat med ett informationsblad, HR informerar, som skickas till alla chefer fyra gånger per år. Där kan information lämnas om detta. Det lämnas ingen kontrolluppgift på hur många individer som finns med i filen som lämnas. Det förekommer att individer går i pension och sedan återanställs. Individen har därmed både pension och lön. Det behöver säkerställas att lönecontrollern får information när detta sker.

De lönearter som används i lönesystemet är markerade så att de styr om ersättningen är pensionsgrundande eller inte, så att enbart pensionsgrundande ersättningar ingår i underlaget till pensionsadministratören. Vi har bl.a. kontrollerat att pensionsgrundande föräldraledighet och sjukfrånvaro finns markerade så att pensionsgrundande ersättning redovisas till pensionsadministratören trots att ingen lön utgår.

En lista erhålls på de anställda som har så lågt intjänande under året att ersättning utbetalas direkt till den anställde (se avsnitt 2.1).

2.2.2.3. Förtroendevalda

För förtroendevalda som har rätt till ersättning enligt avtal som gällde före valet 2014 (PBF samt ÖK-SAP) sker kontroller och avstämningar. Det berör endast ett fåtal personer och samtliga är kända av pensionshandläggarna. Alla utom en har gått i pension och utbetalning sker därmed genom pensionsadministratören. Åtagandet för den person som är aktiv är beräknat och redovisas som avsättning.

Avtalet gäller för förtroendevalda efter valet 2014 med undantag för dem som omfattas av tidigare avtal. Berörda kan välja placering genom Söderberg & Partners. Fil med uppgifter tas fram och kontroll på att alla finns med sker genom stickprov. Sökning sker även på olika sätt i filerna så att alla ska komma med. Fakturering sker genom Söderberg & Partners en gång per år som förmedlar medlen till de val de förtroendevalda har gjort. För de med låga ersättningar sker utbetalning direkt.

2.2.2.4. SAP-R (räddningstjänsten)

Avtalet är antastbart då att det finns krav på 30 år i tjänst inom räddningstjänst och att 25 år av dessa ska ha fullgjorts i uttryckningsstyrka. Detta krav måste vara uppfyllt i sin helhet. Avtalet innebär möjlighet att gå i pension vid 58 års ålder. Här finns en osäkerhet om man rapporterar rätt då berörda finns redovisade med två olika avtalskoder. Diskussion om hur inrapportering ska ske har förts med KPA, men förvaltningen upplever att det finns en osäkerhet om rapporteringen sker korrekt.

2.2.2.5. Löneväxling och alternativ KAP-KL

Löneväxling hanteras idag till stor del manuellt. De anställda som önskar delta i löneväxling fyller i en blankett som finns på hemsidan. Det finns blankett för nya anmälningar och för ändringar. Den anställde skickar själv in blanketten till Söderberg & Partners som administrerar valet. F.n. finns möjligheter till placering hos två bolag. Dessa skickar faktura till regionen. Hanteringen kommer att ändras så att de anställda kommer att få tillgång till fler bolag som placering kan ske hos och då kommer regionen att få en faktura samlad. Lönecontrollern kommer då att kunna gå in i företagets on-line system och göra ändringar vid behov. Nu kontrolleras att alla som har anmält löneväxling är med på fakturorna. Handläggare på ekonomikontoret bokför kostnaden på de konton respektive individ får sin lön från. Detta innebär mycket manuell hantering. Avstämning av att fakturerade belopp totalt sett har bokförts på konton inom verksamheten sker via balanskonto.

För de anställda som har alternativ KAP-KL sker hanteringen genom Söderberg & Partners. Dessa fakturerar månadsvis. Översiktlig granskning av fakturorna görs av lönecontrollern och attest sker av redovisningschefen. Redovisningschefen har tillgång till uppgift om samtliga berörda, medan lönecontrollern

2.2.3. *Bedömning*

Kontrollmål: Kontroller och avstämningar sker i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning.

Vi bedömer att regionen delvis uppfyller kontrollmålet. Vi grundar vår bedömning på att det sker kontroller. Det finns lathundar som nuvarande lönecontroller har upprättat, men dessa är inte kvalitetssäkrade. Det finns inga kontroller på antalet poster som är över-sända till pensionsadministratören alternativt total lönesumma. Lönecontrollerns kontroller har inneburit att rättelser har gjorts där t.ex. personer födda på 00-talet inte hade kommit med. Det finns också viss osäkerhet kring rutinerna avseende tillkommande och avgångna sjukersättningar m.m. Åtgärder har vidtagits, men det bör säkerställas att information om samtliga berörda individer kommer med. Lönecontrollern har inte heller fullständiga uppgifter om alla individer vid kontrollen av fakturor avseende löneväxling.

Det är särskilt viktigt att rutiner dokumenteras och säkerställs i samband med att byte av pensionsadministratör sker. Området finns inte med i regionens riskanalys till den interna kontrollplanen. Det sker inte någon särskild intern kontroll med stickprov av intern kvalitetskontroller.

2.3. *Redovisning*

2.3.1. *Iakttagelser*

Enligt Kommunal Redovisningslag, 5 kap 4 §, ska redovisning av pensioner ske enligt blandmodellen. Detta innebär att förpliktelse att betala ut pensionsförmåner som tjänats in före år 1998 och som inte betalas ut för placering enligt den anställdas önskemål enligt avtal eller tryggats genom försäkring eller s.k. inlösen ska redovisas som avsättning.

Utbetalning av pensionsförmåner som intjänats före år 1998 skall redovisas som kostnader i resultaträkningen. Åtagandet redovisas bland ansvarsförbindelser efter balansräkningen (inom linjen). Detta följer Region Gotland.

Det finns tre rekommendationer från Rådet för Kommunal Redovisning, (RKR) som berör pensioner. Dessa redovisas nedan.

2.3.2. *RKR 2.2 Särskild avtalspension, visstidspension och omställningsstöd m.m.*

Det finns ingen uppgift i årsredovisning för 2016 om att regionen har några särskilda avtalspensioner, visstidspensioner och omställningsstöd m.m. I not till årsredovisningen i årsredovisningen för 2016 och delårsrapporten för 2017 finns uppgift om att det i ansvarsförbindelsen ingår ej utlösta visstidspensioner för förtroendevalda. Det saknas dock uppgift om antalet, vilket ska framgå. Det saknas också uppgift om den lösning regionen valt för hanteringen av de förtroendevaldas intjänade pensioner (motsvarande de anställdas individuella val). Uppgift om brandmannaavtalet (SAP-R) och antalet detta omfattar saknas.

2.3.3. *RKR 7.1 Upplysningar om pensionsmedel och pensionsförpliktelser*

Rekommendationen handlar om upplysningar som ska lämnas i förvaltningsberättelsen i syfte att ge en helhetsbild av pensionsförpliktelserna och förvaltade pensionsmedel samt hur pensionsåtagandet finansieras. Detta innebär att en sammanställning med uppgifter om både avsättning och ansvarsförbindelse samt hur dessa finansieras ska redovisas. Detta finns i årsredovisningen.

Region Gotland har placerat medel till ett bokfört värde av 148 mnkr. Enligt rekommendationen ska upplysningar lämnas om bokfört värde, marknadsvärde samt vilka tillgångslag som de förvaltade pensionsmedlen placerats i och vilken avkastning som uppnåtts. Dessutom ska det lämnas uppgifter om förvaltningens utveckling och resultat i förhållande till i placeringsreglementet fastlagda mål, exempelvis beträffande tillåten risk och avkastning samt en beskrivning av utvecklingen från föregående år. Uppgifterna lämnas i förvaltningsberättelsen. Uppgift om lösningen av de förtroendevaldas pensioner enligt OPF-KL saknas.

2.3.4. *RKR 17.2 Värdering och upplysningar om pensionsförpliktelser*

Region Gotland följer i huvudsak rekommendationen i delårsrapporten. Värdering av pensionsåtagandet ska göras med tillämpning av RIPS 17, vilket sker. Det som inte följs enligt rekommendationen är att man inte redovisar kapitalförsäkringen för OPF-KL enligt den information som kom i maj 2017 från RKR i delårsrapporten.

2.3.5. *Bedömning*

Pensionsredovisning sker i enlighet med rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR)

Vi bedömer att kontrollmålet är uppfyllt. Det saknas dock upplysningar i årsredovisningen 2016 samt i delårsrapport 2017 om vilka särskilda pensionslösningar som finns, antalet individer som omfattas av dessa samt vilken lösning regionen har valt för hanteringen av de förtroendevaldas intjänade pensioner enligt OPF-KL och redovisningen av denna. Detta har korrigerats i årsredovisningen för 2107.

3. *Revisionell bedömning*

3.1. *Bedömningar mot kontrollmål*

Kontrollmål	Kommentar
Kontroller och avstämningar sker i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning	Delvis uppfyllt. Vi grundar vår bedömning på att det sker kontroller och att det finns lathundar som nuvarande lönecontroller har upprättat, men dessa är inte kvalitetssäkrade. Det är särskilt viktigt att rutiner dokumenteras och säkerställs i samband med att byte av pensionsadministratör sker. Området finns inte med i regionens riskanalys till den interna kontrollplanen. Det sker inte någon särskild intern kontroll med stickprov av intern kvalitetscontroller.
Pensionsredovisning sker i enlighet med RKR	Uppfyllt. I samband med vår granskning noterades att det saknas upplysningar (i årsredovisningen 2016 och delårsrapporten 2017) om vilka särskilda pensionslösningar som finns samt antalet individer som omfattas av dessa samt vilken lösning regionen har valt för hanteringen av de förtroendevaldas intjänade pensioner enligt OPF-KL och redovisningen av denna. Detta har korrigerats i årsredovisningen 2017.

3.2. *Sammanfattande revisionell bedömning*

Granskningen har följande revisionsfråga:

Har regionstyrelsen ändamålsenliga och tillförlitliga rutiner för rapportering av pensionsunderlag som säkerställer en tillräcklig intern kontroll?

Efter genomförd granskning gör vi bedömningen att regionstyrelsen delvis har ändamålsenliga och tillförlitliga rutiner som säkerställer en korrekt pensionsredovisning. Det finns kontrollmoment, men vi bedömer att den interna kontrollen behöver utvecklas ytterligare. Redovisningen bedöms överensstämma med god redovisningssed, efter de korrigeringar som gjorts i årsredovisningen 2017. Där upplysningar finns om vilka särskilda pensionslösningar som finns samt antalet som omfattas av dessa samt vilken lösning regionen har valt för hanteringen av de förtroendevaldas intjänade pensioner enligt OPF-KL och redovisningen av denna.

3.3. Rekommendationer

Vi rekommenderar:

- Att regionstyrelsen beaktar hanteringen av pensionerna i den riskanalys som ligger till grund för internkontrollplanen.
- Att regionstyrelsen ser till att kvalitetssäkrade rutiner för hanteringen av pensionsåtagandet och de underliggande kontrollerna tas fram. Det bör även framgå vem som ansvarar för respektive rutin samt när den är upprättad och justerad. Detta minskar organisationens personberoende gällande pensionshanteringen.
- Att rutinerna säkerställs i samband med byte av pensionsadministratör säkerställs tillsammans med företrädare för lönesystemet och den nya pensionsadministratören.
- Att rutinerna säkerställs så att alla uppgifter finns med avseende de anställda, t.ex. avseende tillkommande och avslutade sjukersättningar. Detta gäller även att uppgifterna och utbetalningarna blir korrekta när någon som gått i pension återanställs.
- Att det klarläggs och dokumenteras vem inom regionen som har ansvar för historiska uppgifter.
- Att när avtalsförändringar avseende pensioner sker säkerställs att dessa hanteras av lönesystemet.
- Kontroller bör ske så att allt material som är sänt även har kommit fram till pensionsadministratören.

2018-04-04

Annika Hansson

Projektledare

Carin Hultgren

Uppdragsledare